

**POMORSKI URZĄD WOJEWÓDZKI W GDAŃSKU**

**WYDZIAŁ POLITYKI SPOŁECZNEJ**

**PROTOKÓŁ KONTROLI PROBLEMOWEJ**

**PS-IX.431.2.14.2019.ESZ**

**Przeprowadzonej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku**

**Kontrola przeprowadzona zgodnie z planem kontroli na rok 2019**

## **I. Warunki organizacji kontroli**

### **Jednostka kontrolowana:**

Kontrolę przeprowadzono w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku z siedzibą przy ul. Czołgistów 5 (określanym poniżej skrótem PCPR).

### **Jednostka kontrolująca:**

Kontrolę prowadził Zespół Inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w składzie:

- 1.[.....]\*– starszy inspektor wojewódzki - kierująca pracami Zespołu, upoważnienie nr 120/2019 (PS-IX.0030.51.2019.ESZ) z dnia 22 maja 2019 r.
- 2.[.....]\*–starszy inspektor wojewódzki – upoważnienie nr 121/2019 (PS-IX.0030.51.2019.ESZ) z dnia 22 maja 2019 r.
- 3.[.....]\*–inspektor wojewódzki – upoważnienie nr 122/2019 (PS-IX.0030.51.2019.ESZ) z dnia 22 maja 2019 r.

**Termin kontroli:** Kontrolę w PCPR przeprowadzono w dniu 28 maja 2019 roku.

**Okres podlegający kontroli:** realizacja zadań własnych powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2018 r.

### **Podstawy prawne przeprowadzonej kontroli:**

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 126, poz. 718);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Nr 50, poz.259);

### **Zakres kontroli problemowej:**

Analiza realizacji **zadań własnych i zleconych powiatu** zawartych w art. 6.1 ust. 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.

Ocenić podlegały:

- a) Dokumenty formalne, stanowiące podstawę prawną do realizacji zadań powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- b) Opracowane i przyjęte programy służące działaniom profilaktycznym, mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- c) Poziom istniejącej infrastruktury pomocowej i jej dostępność, w tym zapewnienie miejsc osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach wsparcia i ośrodkach interwencji kryzysowej,
- d) Zakres współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- e) Zasoby kadrowe i lokalowe Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie pod kątem zagwarantowania odpowiedniego poziomu usług.
- f) Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

### **Osoby udzielające wyjaśnień;**

1. Zastępca Kierownika PCPR w Lęborku – [.....]\*
2. Starszy pracownik socjalny – [.....]\*

*Przed przystąpieniem do działań kontrolnych dokonano wpisu do zeszytu kontroli PCPR oraz poinformowano z-cę kierownika jednostki kontrolowanej o:*

- *prawie odmowy podpisania protokołu i obowiązku złożenia na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu, wyjaśnień przyczyn tej odmowy.*
- *prawie zgłoszenia na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku umotywowanych zastrzeżeń, dotyczących ustaleń zawartych w protokole w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu. W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu, o których mowa powyżej, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku wobec zastrzeżeń.*
- *odmowa podpisania protokołu kontroli nie stanowi przeszkody do podpisania protokołu przez zespół inspektorów i sporządzenia zaleceń pokontrolnych oraz skierowania wystąpienia pokontrolnego. (§ 16 Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005r w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej Dz. U. z 2005r Nr 61 poz. 543).*

## **II. Podstawa do ustaleń kontroli:**

Ustaleń do protokołu dokonano na podstawie:

- wglądu w dokumenty merytoryczne i formalne dotyczące realizowanych zadań,
- wyjaśnień udzielanych przez osoby reprezentujące podmiot,
- oględzin placówki, miejsca realizacji zadania.

## **III. Ustalenia kontrolne:**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku jest jednostką organizacyjną powiatu lęborskiego, realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej, a także zadania własne i zlecone powiatu w zakresie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i obowiązujących w tym obszarze aktów wykonawczych.

Centrum w 2018 roku działało na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą nr IV/18/2015 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 30 stycznia 2015 r. (załącznik nr 1) oraz Regulaminu Organizacyjnego przyjętego Uchwałą nr 406/2014 Zarządu Powiatu Lęborskiego z dnia 17 października 2014 r. (załącznik nr 2).

Dokumentem programowym stanowiącym podstawę i koncepcję systemowego działania zapewniającego rozwój powiatu lęborskiego w zakresie polityki społecznej w okresie objętym kontrolą była Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lęborskim na lata 2012 – 2025, przyjęta Uchwałą Nr XXV/192/2012 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 18 grudnia 2012 roku. W pierwszy Priorytet Strategii pn. *Rodzina w środowisku lokalnym - Społeczność* wpisany został cel operacyjny pn. *Sprawny system reagowania w sytuacji kryzysowej w rodzinie, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w sytuacjach kryzysowych* określający działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie (załącznik nr 3).

Uchwałą nr XXVII/160/2016 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 06 października 2016 r. został przyjęty *Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016 – 2020*. Diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie, zawartą w Programie, opracowano na podstawie danych - za okres od 2013 roku do 2015 roku - pozyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu lęborskiego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku oraz Komendy Powiatowej Policji w Lęborku (załącznik nr 4).

Tak przeprowadzona analiza zjawiska przemocy opiera się jedynie na danych statystycznych, które dotyczą ujawnionych przypadków przemocy w rodzinie. Statystyki prowadzone przez policję, PCPR oraz OPS dotyczą wyłącznie zgłoszonych przypadków stosowania przemocy, czyli takich, których obejmowała interwencja służb. Prezentowane dane nie uwzględniają sytuacji niezgłoszonych, pomijają środowisko oświatowe oraz związane z ochroną zdrowia, stąd brak prawdziwego rozmiaru tego zjawiska. Taka diagnoza nie oddaje w pełni skali, przyczyn i skutków zjawiska przemocy, w tym pośrednich lub bezpośrednich kontaktów z przemocą w rodzinie mieszkańców powiatu lęborskiego, m.in. pomija w całości przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych.

**W celu podniesienia efektywności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz określenia koniecznych działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych proponowane jest przeprowadzenie rozpoznania i pogłębionej analizy zjawiska przemocy poprzez określenie skali i przyczyn zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie lęborskim oraz określenie postaw wobec problemu przemocy, w tym zarówno ofiar, jak i sprawców oraz świadków przemocy. Wskazane jest również poszerzenie obszaru badawczego o dane pochodzące od innych podmiotów, m.in. placówek oświatowych, placówek ochrony zdrowia, Sądu i Prokuratury.**

Realizacja ww. Programu obejmuje oddziaływanie w czterech obszarach:

1. Profilaktyka i edukacja społeczna. Obszar ten ukierunkowany jest na:
  - poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
  - podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie; zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie,
  - poprawa jakości systemu działań profilaktycznych.
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Obszar ten ukierunkowany jest na:
  - rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy,
  - upowszechnienie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
  - monitoring skuteczności działań pomocowych.

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie. Obszar ten ukierunkowany jest na:

- tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi,
- interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie,
- realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie,
- realizowanie programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań.

4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Obszar ten ukierunkowany jest na:

- wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Załącznik do Programu stanowi Procedura postępowania podczas odbierania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia w związku z przemocą w rodzinie, opisująca etapy postępowania służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie: pomocy społecznej, Policji i ochrony zdrowia - w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. Powyższa procedura została przesłana do niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej z terenu powiatu łęborskiego, celem zapoznania się z jej treścią przez lekarzy i pracowników. Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łęborku przyjął do stosowania przedstawione w procedurze zasady postępowania.

Program jest dokumentem przygotowanym zgodnie z zapisami legislacyjnymi obowiązującymi w momencie jego tworzenia tj. ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz wpisuje się w zapisy Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020. Założenia Programu są tożsame ze wspomnianą już Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łęborskim. Program zawiera określone obszary oddziaływań, kierunki i rodzaje działań oraz prowadzące do ich realizacji zadania. Jednakże zapisy Programu ww. obszarów oddziaływań

ograniczają się do zadań przewidzianych do realizacji jedynie dla Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, które zgodnie z zapisem stanowi jedyne realizatora Programu. Program nie zawiera harmonogramu działań. Jako czas realizacji założono, że Program obowiązywać będzie w latach 2016 – 2020.

Program określa źródła finansowania. Zapisy odnośnie monitorowania realizacji zadań, mające na celu badanie skuteczności realizowanego Programu są znikome i zawierają jedynie wskazanie o informowaniu przez PCPR w Lęborku Rady Powiatu Lęborskiego o realizacji działań programu raz w roku przy składaniu rocznego sprawozdania z działalności jednostki. W Programie nie uwzględniono zadań dla innych instytucji, służb pomocowych, organizacji pozarządowych itp. oraz sposobu prowadzenia monitoringu oraz ewaluacji, w tym metod, wskaźników na podstawie których można byłoby określać poziom realizacji zadań.

**Wskazane jest, by przy konstruowaniu kolejnego programu, w ramach prowadzonych badań skali zjawiska przemocy zbierać i poddawać analizie dane statystyczne, które służby działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie systematycznie gromadzą, jak również sięgać po badania społeczne, w tym badania opinii publicznej. Należy poszerzyć katalog realizatorów programu, określić wskaźniki oraz opracować jasny system monitorowania oraz ewaluacji podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

**W trakcie kontroli ustalono, iż w Powiecie Lęborskim nie został opracowany powiatowy program profilaktyczny mający na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.**

Zastępca kierownika PCPR w piśmie z dnia 05 lipca 2019r. podała, iż od marca 2018 roku PCPR podejmowało działania ukierunkowane na promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym zagrożonych przemocą w rodzinie. Działania te obejmują współrealizację ze Związkiem Harcerstwa Polskiego projektu pn. *„Otwieramy horyzonty! Rozwój usług społecznych na rzecz dziecka i rodziny w powiecie lęborskim poprzez uruchomienie placówki wsparcia dziennego typu podwórkowego”*. W ramach tego projektu dzieci i młodzież oraz członkowie ich rodzin korzystają z bezpłatnych i kompleksowych zdeinstytucjonalizowanych form usług społecznych, świadczonych w środowisku lokalnym obejmujący działania służące wczesnej profilaktyce środowiskowej oraz wspierające funkcje opiekuńczo – wychowawcze rodziców i opiekunów dzieci i młodzieży.

Organizowane wsparcie opiera się na diagnozie zawartej w Indywidualnym Planie Rozwoju i obejmować może m.in.:

- wsparcie rozwojowe i wyrównywanie szans edukacyjnych (m.in. diagnoza dzieci, korepetycje, poradnictwo rodzinne, konsultacje i wsparcie specjalistów),
- zajęcia w placówce wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej (np. zbiórki zuchowe i harcerskie),
- warsztaty rozwijające kompetencje społeczne, kreatywność i innowacyjność (zajęcia w ramach pracowni tematycznych tj. kulinarna, modelarsko-szkutniczo-stolarska, artystyczna, fitness),
- wypoczynek letni i zimowy w formach stacjonarnych i wyjazdowych,
- pozalekcyjne formy spędzania czasu wolnego, rozwoju zainteresowań oraz profilaktyki środowiskowej,
- podnoszenie kompetencji rodzicielskich (szkolenia, warsztaty edukacyjne, wymiana doświadczeń rodziców i opiekunów, samopomocowe grupy wsparcia),
- empowerment rodziców i wzmacnianie więzi rodzinnych (np. festyny, spotkania okolicznościowe, współdział w zajęciach, wyjścia integracyjne). Projekt jest realizowany od 01 marca 2018 roku do 29 lutego 2020 roku i ma objąć min. 100 osób. Szerszy opis ww. projektu znajduje się w załączniku 5.

Jak wynika z wyjaśnień ustnych udzielonych przez Zastępcę kierownika oraz danych zawartych w *Sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za 2018 rok* (załącznik nr 6) - w okresie objętym kontrolą, PCPR promowało odpowiednie wzorce rodzicielstwa również podczas codziennej pracy z klientem, poprzez kolportaż ulotek opracowanych przez Fundację Dzieci Niczyje (obecnie Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę) w ramach programu „Dobry Rodzic-Dobry Start”. Ulotki skierowane były do rodziców/opiekunów małych dzieci oraz osób oczekujących na dziecko i zawierały informacje o tym jak radzić sobie z trudnymi sytuacjami, emocjami, stresem rodzicielskim. Pracownicy PCPR również opracowali i rozpowszechniali ulotki informacyjne dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, broszurę z informacjami o instytucjach z terenu Powiatu Lęborskiego udzielających pomocy osobom doznającym przemocy i osobom stosującym przemoc. Powyższe informacje oraz promocja właściwych metod wychowawczych corocznie są rozpowszechniane podczas „Dni Jakubowych”, odbywających się w lipcu. Publikacje broszur i plakatów tematycznych oraz danych kontaktowych instytucji pomocowych były również zamieszczane na stronie internetowej Centrum (załącznik nr 7).



Działania z zakresu szeroko pojętej profilaktyki, w tym w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu łębskiego w 2018 roku zgodnie z pozyskanymi przez PCPR informacjami były uzupełniane przez realizację przez placówki oświatowe działań profilaktycznych (załącznik nr 8). W trakcie kontroli ustalono, iż został uruchomiony proces tworzenia programu profilaktycznego i obecnie jest on na etapie zbierania istniejących w tym zakresie potrzeb.

**Należy opracować i podjąć uchwałą powyższy program profilaktyczny zawierający merytoryczną ofertę w tym zakresie.**

Powiat Łębski nie prowadzi ośrodka interwencji kryzysowej i nie ma podpisanego porozumienia z innym podmiotem na realizację tego zadania. Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 4 u.p.p.r. jest to zadanie własne powiatu. W rozmowie z Zastępcą kierownika PCPR omówiono konieczność usankcjonowania ww. ośrodka, np. w strukturach PCPR oraz konsekwencji ich braku. Potrzeba powołania takiej struktury jest zauważalna w strukturach powiatowych. Zgodnie z udzielonymi przez Zastępcę kierownika PCPR informacjami w 2018 roku było organizowane i prowadzone specjalistyczne poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne - świadczone osobom i rodzinom wymagającym takiego wsparcia. Poradnictwo było realizowane w ramach zasobów kadrowych Centrum oraz w ramach zawartych umów na zlecenie ze różnymi specjalistami.

PCPR w 2018 roku prowadził *Punkt wsparcia dziecka i rodziny*, mieszczący się w wynajętym na wolnym rynku mieszkaniu. W lokalu tym świadczone było wsparcie specjalistyczne. Zgodnie z informacjami udzielonymi przez Zastępcę kierownika PCPR istniała również możliwość w szczególnych przypadkach udzielenia w powyższym mieszkaniu interwencyjnego noclegu osobie będącej w kryzysie.

Poradnictwo psychologiczne prowadzone było w ramach interwencji kryzysowej dla rodzin z powiatu łębskiego i świadczone było bezpłatnie raz w tygodniu po 2 godziny. W 2018 roku udzielono 71 porad psychologicznych, w tym 4 porady dla osób doświadczających przemocy.

Poradnictwo prawne prowadzone było w każdą środę najczęściej w godzinach 11.00 – 13.00 lub w terminie dogodnym dla klienta. W okresie objętym kontrolą udzielono 66 porad prawnych, w tym z 4 porad skorzystały osoby uwikłane w problem przemocy w rodzinie. Dane pochodzą ze wspomnianego już ze *Sprawozdania* stanowiącego załącznik nr 6.

W jednostce wyznaczono pracownika odpowiedzialnego za realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zgodnie z udzielonymi przez Zastępcę kierownika wyjaśnieniami realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zapewniała [.....]\* – starszy pracownik socjalny. Stwierdzono, że pracownik realizujący ww. zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie posiada stosowne zapisy w swoim zakresie czynności. Zadania te skupiały się na współpracy z instytucjami pomocowymi na poziomie gminnym i powiatowym, organizacjami pozarządowymi, Kościołem, Policją, Sądem i Prokuraturą w zakresie realizacji zadań wynikających z przeciwdziałania przemocy w rodzinie, sprawozdawczości i ewaluacji potrzeb.

Ww. pracownik również zapewniał pierwszy kontakt z klientem, analizował jego potrzeby i zgodnie z nimi kierował do dalszego wsparcia stanowiącego zasoby powiatu bądź gminy. Zgodnie z oświadczeniem [.....]\* uczestniczyła w szkoleniach w zakresie interwencji kryzysowej oraz rozpoznawania symptomów molestowania seksualnego, jednak nie posiada kierunkowych kwalifikacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zakres czynności oraz zaświadczenia o szkoleniach stanowią załącznik nr 9.

**Rekomenduje się zapewnienie szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie osobie/osobom realizującym zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

Konsultacji psychologicznych w okresie objętym kontrolą udzielała psycholog PCPR [.....]\* oraz na podstawie umowy zlecenia psycholog [.....]\*. Dodatkowo, w odpowiedzi na pojawiające się potrzeby, specjalistycznego wsparcia udzielali specjaliści zewnątrzni (m.in. [.....]\*- traumatolog, [.....]\*- traumatolog, terapeuta). Potwierdzenia kwalifikacji osób, którzy udzielali specjalistycznego wsparcia w ramach zakupu usług stanowią załącznik nr 10.

Pracownicy PCPR zgodnie z oświadczeniem zastępcy kierownika korzystają z superwizji z zasobów własnych.

Powiat Lęborski w okresie objętym kontrolą w celu realizacji zadania zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach wsparcia oraz zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej w zakresie zabezpieczenia schronienia do 3 miesięcy - dysponował 3 miejscami w Hostelu dla matki z dzieckiem. Hostel stanowi część organizacyjną Domu Pomocy Społecznej nr 2 w Lęborku (dalej: DPS) i jest alternatywną formą pomocy rodzinie z małym

dzieckiem w zakresie rozwiązywania sytuacji kryzysowej. *Regulamin organizacyjny Domu Pomocy Społecznej nr 2 w Łęborku* przyjęty *Uchwałą nr 178/2016 Zarządu Powiatu Łębarskiego z dnia 22 sierpnia 2016r.* określa m.in. zasady skierowania i odpłatności za pobyt w Hostelach oraz formy udzielanego wsparcia. Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca, będący podstawą obliczenia kosztu pobytu w Hostelach określa *Zarządzenie nr 5/2018 Starosty Łębarskiego z dnia 08 lutego 2018r. w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania jednego mieszkańca/dziecka w domach pomocy społecznej i placówce opiekuńczo – wychowawczej Powiatu Łębarskiego w roku kalendarzowym 2018.* Oba dokumenty stanowią załącznik nr 11. Zgodnie z ww. Regulaminem, Hostel świadczy krótkotrwale, intensywne usługi odnośnie rodzica, w oparciu o opracowany plan usług wsparcia wpisany w kontrakt zawarty ze skierowaną do Hostelu osobą. Działalność interwencyjna jest oparta na zasobach kadrowych DPS, ze szczególnym wykorzystaniem intensywnej pracy socjalnej oraz ścisłej współpracy z PCPR w Łęborku, ośrodkami pomocy społecznej właściwymi ze względu na miejsce zamieszkania osoby skierowanej, kuratorami sądowymi, Sądem Rejonowym i Policją. Przyjęcie do Hostelu następuje na podstawie skierowania wydanego przez PCPR na wniosek właściwego ośrodka pomocy społecznej lub osób w kryzysie. W zakresie zapewnienia schronienia PCPR ściśle współpracował z ośrodkami pomocy społecznej właściwymi ze względu na miejsce zamieszkania osoby będącej w kryzysie, bazując na dostępnych zasobach powiatu (Hostel, wynajmowane mieszkanie) i zasobach gmin. W 2018 roku do Hostelu skierowano 2 matki z łącznie 2 dziećmi.

Przepisy ustawy z dnia 5 września 2016 roku o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1583) wprowadziły istotne zmiany dotyczące możliwości łączenia albo też możliwości prowadzenia jednostek organizacyjnych gmin i powiatów oraz województwa samorządowego. Zgodnie z ich treścią jednostki organizacyjne pomocy społecznej zapewniające całodobowe usługi, nie mogą mieścić się w jednym budynku z placówką zapewniającą całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, placówką opiekuńczo-wychowawczą, regionalną placówką opiekuńczo-terapeutyczną lub interwencyjnym ośrodkiem preadopcyjnym, specjalistycznym ośrodkiem wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub ośrodkiem wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, jednostką organizacyjną wymiaru sprawiedliwości, zakładem aktywności zawodowej i izbą wytrzeźwień. Zgodnie z przepisami przejściowymi, powstałe przed dniem wejścia w życie

ustawy zmieniającej jednostki organizacyjne pomocy społecznej, niespełniające wymagań w zakresie łączenia organizacyjnego i umiejscawiania w jednym budynku, będą mogły funkcjonować na dotychczasowych zasadach do dnia 31 grudnia 2019 r. Taka sytuacja dotyczy wspomnianego Hostelu.

Zgodnie z pismem Starosty Lęborskiego z dnia 13 czerwca 2019r. o numerze E.82.35.2019KK, udzielanie wsparcia m.in. osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie Hostelu przy Domu pomocy Społecznej nr 2 w Lęborku będzie realizowane nie dłużej niż do końca 31 grudnia 2019r. Jednocześnie wskazano, iż są podejmowane działania ukierunkowane na utworzenie w strukturze PCPR w Lęborku punktu lub ośrodka interwencji kryzysowej z zachowaniem dostępności miejsc noclegowych w formie zlecenia zadania na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie lub uwzględniające zmianę siedziby tej jednostki (załącznik nr 12) .

**Rekomenduje się podjęcie działań prowadzących do powołania ośrodka interwencji kryzysowej bądź zlecenia tego zadania na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie wraz z zapewnieniem schronienia/miejsc całodobowych zgodnie z obowiązującym prawem.**

Kontrolerzy, analizując realizację zadania zleconego z zakresu administracji rządowej zgodnie z art. 6 ust.4 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i zgodnie z pkt 3.3.2. Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, **czyli oddziaływania korekcyjno – edukacyjne na osoby stosujące przemoc w rodzinie**, które winny być realizowane w oparciu o opracowany w formie dokumentu program korekcyjno-edukacyjny (PKE), ustalili, że program taki w okresie objętym kontrolą był realizowany przez PCPR w oparciu o *Powiatowy program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie na lata 2017 – 2020*, zatwierdzony Uchwałą Nr XXX/186/2017 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 17 lutego 2017 roku (załącznik nr 13). W okresie kontrolowanym, PCPR w Lęborku zawarło umowę zlecenie z dwoma pedagogami (kobietą i mężczyzną) na przeprowadzenie programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie (załącznik nr 14). Prowadzący spełnili warunki odnośnie kwalifikacji określonych w § 9 pkt 1-3 *Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób*

*prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne* (Dz. U. 2011 r. Nr 50, poz.259) (załącznik nr 15). Jak wynika z danych zawartych w *Rocznej informacji o realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie*, prowadzący program trenerzy w 2018 roku nie korzystali z superwizji. Zebrane dane stanowią dokumentację skompletowaną przez Pomorski Urząd Wojewódzki w ramach prowadzonego nadzoru nad realizacją programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie za 2018 rok.

W roku 2018 oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie były realizowane w formie spotkań indywidualnych (spotkania o charakterze diagnostycznym i informacyjnym - prowadzone przed rozpoczęciem i w trakcie spotkań grupowych) oraz zajęć grupowych. Kandydatów do programu pozyskano przy współpracy z ośrodkami pomocy społecznej z powiatu łęborskiego, zespołami interdyscyplinarnymi, Sądem Rejonowym w Łęborku. Do edycji programu w 2018 roku zakwalifikowano 8 osób, jedna osoba nie rozpoczęła zajęć grupowych, a jedna osoba zrezygnowała z udziału po 2 zajęciach. Ostatecznie w Programie uczestniczyło 6 osób, a ukończyły 4 osoby. Warunkiem przystąpienia do programu było podpisanie kontraktu dotyczącego udziału w programie korekcyjno - edukacyjnym. Szczegółowy opis realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego znajduje się we wspomnianym *Sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie* stanowiącym załącznik nr 6.

Program obejmował 60 godzin zajęć grupowych, prowadzonych w oparciu o *Konспекty zajęć programu korekcyjno – edukacyjnego – edycja 2018* metodą warsztatową wzbogacaną o formy wykładowe i techniki zaczerpnięte z dialogu motywującego (załącznik nr 16). Przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie poddane były monitoringowi i ewaluacji. Informacje pozyskane w trakcie indywidualnych spotkań z uczestnikami zapisywano w formularzach Indywidualnej Karty Klienta oraz Karcie Spotkań Indywidualnych. Celem monitoringu było ustalenie skuteczności podjętych działań, w tym zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie. Uczestnicy programu wypełniali ankiety ewaluacyjne przed rozpoczęciem i po zakończeniu zajęć, oceniając poczucie własnej odpowiedzialności za występowanie przemocy we własnej rodzinie. W trakcie realizacji programu i po jego zakończeniu przeprowadzono monitoring funkcjonowania uczestników. Zebrane dane zostały zapisane na Kartach Ewaluacyjnych Uczestników. Zgodnie z zapisami Powiatowego Programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, ukończenie programu wiąże się z uczestnictwem w co najmniej 80% godzin

różnych oddziaływań. Uczestnicy, którzy spełnili ten warunek otrzymali zaświadczenie o ukończeniu programu oraz zaświadczenie o uczestnictwie w programie. Uczestnicy, którzy nie spełnili tego wymogu otrzymali jedynie zaświadczenia o uczestnictwie w programie. Na zakończenie programu prowadzący sporządzili sprawozdanie z realizacji Programu. PCPR przekazał informację zwrotną odnośnie uczestnictwa w programie korekcyjno - edukacyjnym do ośrodków pomocy społecznej zgodnie z miejscem zamieszkania uczestników.

Dokumentację indywidualną uczestnika stanowiły: ewidencja obecności, karta spotkań indywidualnych, indywidualna karta klienta, karta informacji, oświadczenie o wyrażanie zgody oraz kontrakt. Dokumentacja dotycząca realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego - w tym konspekty zajęć, ankiety i karty ewaluacyjne, listy obecności, dokumentacja indywidualna, zaświadczenia o ukończeniu programu i/lub zaświadczenia o uczestnictwie w programie, sprawozdanie – stanowi załącznik nr 17.

Informacja o ofercie pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie została upowszechniona na stronach internetowych PCPR, poprzez kolportaż ulotek oraz w formie pisemnej rozesyłanej listownie do instytucji pomocowych z terenu powiatu (załącznik nr 18).

Zajęcia w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego odbywały się na terenie Starostwa Powiatowego w Lęborku w udostępnianej do tego celu sali szkoleniowej w godzinach 16.00 – 20.30 (załącznik nr 19).

W trakcie kontroli przeanalizowano wydatkowanie środków finansowych na realizację powyższego zadania i zgodnie z oświadczeniem podpisanym przez Główną Księgową PCPR oraz przedstawionym sprawozdaniem o wydatkach związanych z wykonaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego za 2018 rok, dotyczące rozdziału 85205 - w okresie objętym kontrolą na powyższe zadanie wydatkowano 11 736,15 zł, z czego kwota dotacji celowej wyniosła 3 100 zł. Kwotę tę w całości wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem (załącznik nr 20).

#### **Współpraca z podmiotami zewnętrznymi:**

[.....]\* udzieliła wyjaśnień w zakresie współpracy PCPR z podmiotami zewnętrznymi w 2018 roku, wskazując, iż jednostka kontrolowana współpracuje z lokalnymi gminami i ich Ośrodkami Pomocy Społecznej, Zespołami Interdyscyplinarnymi, Policją, Sądem, Prokuraturą, kuratorami, placówkami oświatowymi, placówkami zdrowia. PCPR również od marca 2018 roku jako partner ze Związkiem Harcerstwa Polskiego realizuje projekt w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego

Województwa Pomorskiego na lata 2014 + 2020, w poddziałaniu 6.2.2. Rozwój usług społecznych. Szczegóły dotyczące ww. projektu zawarte są we wspomnianym już piśmie stanowiącym załącznik nr 5. Zostało również zawarte porozumienie o współpracy między Powiatem Lęborskim, a Miastem Lębork, w oparciu o które pracownicy PCPR biorą czynny udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego (załącznik nr 21). Współpraca z ww. podmiotami opierała się na wzajemnym kontakcie i przekazywaniu informacji. Centrum gromadzi również informacje odnośnie istniejących ofert wsparcia na terenie powiatu. Corocznie również przesyłane są do Prezesa Sądu Rejonowego w Lęborku, Prokuratury Rejonowej, Komendy Policji Powiatowej, urzędów gmin oraz ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu: informator odnośnie programu korekcyjno – edukacyjnego, rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa, rejestr placówek udzielających tymczasowe schronienie i listę podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, mieszczących się na terenie województwa pomorskiego. W ramach promowania oferty wsparcia PCPR współpracuje również z lokalnymi mediami (Kanał 6).

### **Ocena:**

**W celu dokonania oceny realizacji przez powiat zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poddano analizie sześć jego aspektów i uzyskano następujące oceny:**

1. Opracowanie i realizacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie (art. 6 ust. 3 pkt 1 u.p.p.r.) – *ocena 8 punktów* (maks. 11).
2. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie (art. 6 ust. 3 pkt 2 u.p.p.r.) – *ocena 12 punktów* (maks. 17).
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia (art. 6 ust. 3 pkt 3 u.p.p.r.) – *ocena 5 punktów* (maks. 6).
4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej (art. 6 ust. 3 pkt 4 u.p.p.r.) - *ocena 9 punktów* (maks. 11).
5. Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (art. 6 ust.4 pkt 2 u.p.p.r.) – *ocena 40 punktów* (maks. 45).

**Łącznie ocena wynosi 74 punkty.**

## ***Wnioski z kontroli***

W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych stwierdzono nieprawidłowości w poniższych zakresach:

- W ramach prowadzonych badań skali zjawiska przemocy posłużono się jedynie danymi statystycznymi odnośnie ujawnionych przypadków przemocy w rodzinie, pochodzących z OPS-ów, Policji i PCPR. Wskazano jedynie jednego realizatora Programu, brak jest określonego harmonogramu działań oraz określonego procesu prowadzenia monitoringu oraz ewaluacji.

Przy konstruowaniu kolejnego programu **proponowane jest przeprowadzenie rozpoznania i pogłębionej analizy zjawiska przemocy poprzez określenie skali i przyczyn zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie łębarskim oraz określenie postaw wobec problemu przemocy, w tym zarówno ofiar, jaki sprawców przemocy. Wskazane jest również poszerzenie obszaru badawczego o dane pochodzące z szerszego katalogu podmiotów, m.in. z placówek oświatowych, placówek ochrony zdrowia, Sądu i Prokuratury.**

**Należy również poszerzyć katalog realizatorów programu, określić harmonogram działań oraz wskaźniki do realizacji oraz opracować jasny system monitorowania działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizując w pełni zadanie wynikające z art. 6 ust. 3 pkt. 1 u.p.p.r i w powiązaniu z działaniem 1.1.2. KPPPwR.**

- Osoba realizująca zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. pierwszy kontakt ze zgłaszającym się klientem nie posiada kierunkowych szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie gwarantujących wysoką jakość udzielanego wsparcia. **Rekomenduje się zapewnienie szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie osobie/osobom realizującym zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

- W Powiecie Łębarskim podejmowane są działania mające na celu udzielenie specjalistycznej pomocy w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, jednak nie został opracowany powiatowy program profilaktyczny. **Należy opracować i podjąć uchwałą powyższy program profilaktyczny zawierający systemową ofertę w tym zakresie, zgodnie z art. 6 ust.3 pkt 2 u.p.p.r.**



- Powiat Lęborski nie prowadzi ośrodka interwencji kryzysowej, zaś osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w celu zapewnienia całodobowych miejsc w ośrodkach wsparcia oraz miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej w zakresie zabezpieczenia schronienia do 3 miesięcy – kieruje do Hostelu dla matki z dzieckiem. Hostel stanowi część organizacyjną Domu Pomocy Społecznej nr 2 w Lęborku, co zgodnie z obowiązującym aktualnie prawem możliwe jest jedynie do końca 31.12.2019r. **Rekomenduje się podjęcie działań prowadzących do powołania ośrodka interwencji kryzysowej bądź zlecenia tego zadania na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie wraz z zapewnieniem schronienia/miejsc całodobowych zgodnie z obowiązującym prawem, spełniając zadanie wynikające z art. 6 ust.3 pkt 3 i 4 u.p.p.r.**

Poza powyższym, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku funkcjonuje w obszarach poddanych kontroli zgodnie z obowiązującymi przepisami. Działania podejmowane w okresie objętym kontrolą wynikały z określonych w przepisach i przyjętych w dokumentach celów. Działania na poziomie powiatu opierały się na współpracy instytucji i służb pomocowych, były ukierunkowane na zapewnienie odpowiedniego wsparcia członkom rodziny uwikłanym w przemoc zgodnie z potrzebami. Kontrolowane zadania zlecone były rzetelnie dokumentowane. Przekazana dotacja była wykorzystana celowo. PCPR w Lęborku prowadził swoją działalność na miarę posiadanych zasobów powiatowych i gminnych.

Zgodnie z założeniami zawartymi w programie kontroli przyjęto, iż osiągnięcie co najmniej 70 % możliwych do uzyskania punktów (czyli uzyskania co najmniej 63 punktów), skutkuje otrzymaniem oceny pozytywnej w zakresie realizowanych zadań własnych i zleconych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku w zakresie **działań merytorycznych i organizacyjnych w obszarze tworzenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla mieszkańców Powiatu Lęborskiego uzyskuje ocenę pozytywną z nieprawidłowościami.**

Jednostka kontrolowana:

Podpisano: Lębork, 17 lipca 2019 r.

Kierownik PCPR Lębork

/-/ [.....]\*

Kontrolujący:

Starszy Inspektor Wojewódzki

/-/ [.....]\*

Starszy Inspektor Wojewódzki

/-/ [.....]+

Inspektor Wojewódzki

/-/ [.....]\*

Sporządzono: Gdańsk, .9 lipca 2019 r.

Protokół sporządza się w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach – jeden dla Kierownika jednostki kontrolowanej, drugi dołączony zostanie do akt kontroli WPS PUW.

*\* Wyłączenie jawności informacji publicznej na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1330 z późn. zm.) w związku z art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1000 z późn. zm.) przez Ewę Szczypior.*